Steunpunt voor de Diensten schuldbemiddeling
van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest

Vzw Steunpunt - Schuldbemiddeling
Jubelfeestlaan 155
1080 Brussel
info@mediationdedettes.be
02 217 88 05

0470.828.694 RPR Brussel
IBAN: BE42 5230 8038 1854

Analyse van de toepassing van de bepalingen in Boek XIX van het Wetboek van economisch recht op Vivaqua

4 november 2026

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
Francophones Bruxelles
Cofinancé par l'Union européenne
trop de dettes

Inhoudsopgave

1. Context 3
1.1 Het advies van Brugel over de energiesector 3
1.2 Het advies van Brugel over de watersector 4
1.3 Bescherming van de consument in de watersector 5
2. Juridische analyse 5
2.1. Sluit de uitoefening van een opdracht van algemeen belang Vivaqua uit van het toepassingsgebied van het WER? 5
2.1.1. Het toepassingsgebied van het WER en de definitie van het begrip onderneming 5
2.1.2. Een definitie van "de onderneming" overgenomen uit het Europese recht 6
2.2. Het ontbreken van een contractuele band, het reglementaire karakter van de relatie tussen Vivaqua en de gebruiker en het bestaan van een specifiek sectoraal stelsel 11
2.3. De Belgische rechtspraak 11
3. Besluit 14
4. Wat zijn de gevolgen van de toepassing van het WER op de watersector? 15

1. Context

Brulocalis vroeg Brugel op 18 juni 2025 om advies over de cumulatieve toepassing van de bepalingen van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht (hierna "WER") en de ordonnanties betreffende de energiesector (gas en elektriciteit) en watersector in Brussel.

Het Steunpunt had zelf op 9 december 2025 al een soortgelijk verzoek ingediend, waaraan de in de bijlage opgenomen juridische analyse was toegevoegd (bijlage 1)[1].

Brugel heeft twee adviezen uitgebracht, één voor energie en één voor water, waarin we een verschil in interpretatie tussen beide sectoren vaststellen.

1.1 Het advies van Brugel over de energiesector

In dat advies bevestigde Brugel[2] dat het WER van toepassing is op energieleveranciers en dat Boek XIX en de Brusselse wetgeving inzake gas en elektriciteit cumulatief moeten worden toegepast, waarbij in de gevallen waarin beide regelgevingen dezelfde kwestie regelen, systematisch de voorkeur moet worden gegeven aan de bepaling die de consument de meeste bescherming biedt. Brugel baseert zich daarbij op een arrest van het Grondwettelijk Hof van 9 juli 2013[3].

Die beslissing sluit aan bij onze analyse en die van Brulocalis[4].

Dus hoewel de federale overheid een kader heeft vastgelegd, kunnen de Gewesten regels aannemen om hun beleid uit te voeren, zolang die niet indruisen tegen het federale normatieve kader.

Volgens BRUGEL zouden de Brusselse ordonnanties daarom moeten worden aangepast zodat ze voldoen aan de minimumnormen die door de federale wetgever zijn vastgesteld:

> *"Samenvattend beveelt BRUGEL aan om de ordonnantie te wijzigen teneinde de verschillende bepalingen die in strijd zijn met de bepalingen van het WER te schrappen en anderzijds naar het WER te verwijzen. Op deze manier kunnen nieuwe inconsistenties worden vermeden in geval van wijzigingen in het WER. Bovendien d**ienen de normen die de consument meer bescherming bieden en die in de elektriciteits- en gasverordeningen waren opgenomen, te worden gehandhaafd.**"*

[1] Zie meer bepaald onze artikels over dit thema op onze website.
[2] BRUGEL, advies 415 van 22 april 2026, betreffende de wijzigingen die moeten worden aangebracht in de Brusselse gewestelijke teksten voor de energiesector:
[3] GwH 9 juli 2013, nr. 101/2013
[4] Zie met name ons nieuwsbericht hierover op onze website.

In het advies zijn verschillende aanpassingsvoorstellen opgenomen die als *guidelines* zouden moeten dienen voor de politieke overheden om de noodzakelijke wetgevende hervormingen op dat vlak in gang te zetten. We kunnen de volgende punten onthouden:

- De ordonnanties moeten de kosteloze verzending van de eerste drie herinneringen per jaar opnemen;
- Het bedrag van 7,50 EUR voor elke daaropvolgende herinnering blijft behouden zoals bepaald in de ordonnanties, aangezien dit bedrag de portkosten omvat;
- Het plafond van maximaal 55 EUR aan invorderingskosten per overeenkomst blijft behouden, net als de definitie van deze kosten zoals bepaald in de ordonnanties;
- De ordonnanties moeten beter aansluiten bij de bepalingen van Boek XIX wat betreft de opeisbaarheid van een schadebeding na het verstrijken van de termijnen bedoeld in artikel XIX.2, § 1;
- Hetzelfde geldt voor de verrekening van de interesten.

We zijn tevreden over dit advies dat een duidelijk en coherent kader uitzet.

1.2 Het advies van Brugel over de watersector

In dit advies[5] neemt Brugel verrassend genoeg een radicaal ander standpunt in.

Hoewel Brugel niet betwist dat Vivaqua wel degelijk een onderneming is die onder het WER valt, is de Brusselse regulator niettemin van oordeel dat de *aard* van de door Vivaqua uitgeoefende *activiteit* onder een **wettelijke opdracht van algemeen belang** valt en bijgevolg onder een andere logica dan die van de concurrentiële markt ressorteert, waardoor Vivaqua aldus buiten het toepassingsgebied van het WER valt.

Volgens deze invalshoek zouden de bepalingen van Boek XIX van het WER betreffende de aanmaningskosten en de minnelijke invordering bijgevolg niet van toepassing zijn op Vivaqua.

Naast de aard van de uitgeoefende activiteit, die onder een opdracht van algemeen belang zou ressorteren, baseert Brugel zich ook op de volgende argumenten:

- het ontbreken van een contractuele band en het reglementaire karakter van de verhouding tussen Vivaqua en de gebruiker;
- het bestaan van een specifieke sectorale regeling[6].

[5]Brugel, advies 416 van 22.04.2026 betreffende de toepassing van Boek XIX "Schulden van de consument" van het Wetboek van economisch recht inzake water in het Brussels Gewest
[6] Brugel, advies 416 van 22.04.2026 betreffende de toepassing van Boek XIX "Schulden van de consument" van het Wetboek van economisch recht inzake water in het Brussels Gewest, p. 9.

1.3 Bescherming van de consument in de watersector

Dit verschil in aanpak werpt een belangrijk vraagstuk op over het beschermingsniveau dat van toepassing is op Brusselse consumenten.

Boek XIX van het WER kadert immers in "een **algemene doelstelling van een hoog beschermingsniveau voor de consument**"[7] en is de omzetting van verschillende vereisten uit het Europese consumentenrecht die veel verder gaan dan alleen de kwestie van de aanmaningskosten.

De *ratio legis* berust op het streven om de consument te beschermen, die wordt beschouwd als "economisch zwakker en juridisch minder ervaren dan zijn medecontractant"[8], en tegelijkertijd een evenwicht tot stand te brengen tussen de rechten en verplichtingen van de partijen.

Afwijken van deze aanpak voor een bepaalde sector, in dit geval de watersector volgens de meest recente interpretatie van Brugel, zou tot gevolg hebben dat de bescherming van de consumenten in die sector afneemt.

2. Juridische analyse

In deze nota willen we een antwoord bieden op de argumenten die Brugel aanhaalt in zijn advies over Vivaqua. Met deze nota willen we aantonen dat de gekozen interpretatie onverenigbaar is met het recht van de Europese Unie, de voorbereidende werkzaamheden van het WER en de Europese en nationale rechtspraak.

2.1. Sluit de uitoefening van een opdracht van algemeen belang Vivaqua uit van het toepassingsgebied van het WER?

2.1.1. Het toepassingsgebied van het WER en de definitie van het begrip onderneming

Boek XIX is van toepassing op ondernemingen zoals gedefinieerd in artikel I.22/1, 4°, van het Wetboek van economisch recht, dat de onderneming definieert als "*iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen*".

Om te bepalen of een entiteit al dan niet als een onderneming optreedt, moet dus worden nagegaan of:

- ze goederen en diensten aanbiedt met het oog op rentabiliteit;
- het om een langdurige activiteit gaat (en niet om een eenmalige actie).

[7] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, p. 8.
[8] *Ibidem*, p. 4.

Volgens de voorbereidende werkzaamheden:

> *"Noch de rechtsvorm, noch de wijze waarop de onderneming wordt gefinancierd speelt een rol. Het kan gaan om een natuurlijke persoon, een rechtspersoon, een vereniging of een publiekrechtelijk rechtspersoon. Bijgevolg kan elke entiteit die op duurzame wijze een economische activiteit uitoefent, als een onderneming worden beschouwd. Wat dus ook het geval kan zijn voor een overheidsinstantie."*[9]

Deze bijzonder ruime definitie is met name van toepassing op de Boeken IV, V, VI en XIX van het WER.

Boek XIX maakt dus deel uit van een ruimer geheel van regels die bedoeld zijn om de consument te beschermen in zijn betrekkingen met ondernemingen.

In dit geval wordt, zoals hierboven gezegd, niet betwist dat Vivaqua als onderneming moet worden aangemerkt. Brugel stelt daarentegen het volgende:

> *"Wanneer een activiteit een taak van algemeen belang vormt, zoals gedefinieerd door de wetgever, past deze niet in een economische marktlogica die vergelijkbaar is met die waarop de door de WER voorziene mechanismen voor aanmaningskosten betrekking hebben."*[10]

Artikel 2 van de ordonnantie van 20 oktober 2006 tot opstelling van een kader voor het waterbeleid (hierna "Waterordonnantie") definieert de waterdiensten immers als diensten van algemeen belang, wat niet wordt betwist. De vraag is dan ook of deze wettelijke opdracht van algemeen belang volstaat om Vivaqua uit te sluiten van het toepassingsgebied van het Wetboek van economisch recht.

2.1.2. Een definitie van "de onderneming" overgenomen uit het Europese recht

De rechtsleer heeft vastgesteld dat:

> *"Aangezien het om een begrip gaat dat voortvloeit uit het Europese recht, moet de functionele definitie van 'de onderneming' geïnterpreteerd worden in het licht van de betekenis die daaraan in het recht van de Europese Unie wordt toegekend"*[11].

Maar volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna "HvJ-EU") moeten de begrippen onderneming en professional, ongeacht het betrokken rechtsgebied (mededinging, consumentenbescherming enz.), ruim worden opgevat.

Het uitvoeren van een taak van algemeen belang ontslaat een onderneming niet van de toepasselijke regels, noch op het gebied van het mededingingsrecht, noch op het gebied van het consumentenrecht, zoals we hieronder in detail zullen toelichten.

---

[9] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, p. 13.
[10] BRUGEL, advies 416, p. 8
[11] G. de Pierpont, *La définition de l'entreprise dans le code de droit économique, une notion à recadrer? Actualités en droit de l'entreprise*, Larcier, 2025, p.31.

De ruime opvatting van de definitie is bedoeld om een maximale harmonisatie en samenhang te waarborgen tussen de domeinen die door de Europese richtlijnen worden geregeld. Het recht van de Europese Unie regelt immers niet alleen het domein van de oneerlijke bedingen, maar legt ook regels op inzake consumentenkrediet (JKP, kredietwaardigheidsbeoordeling van de consument, precontractuele informatie enz.), consumentenrechten (herroepingsrecht, oneerlijke handelspraktijken enz.) en de nieuwe bepalingen van Boek XIX, dat de schadebedingen met betrekking tot geldschulden van consumenten regelt.

In deze context zijn de ontwikkelingen ter zake bepalend voor de Belgische interpretatie van het begrip onderneming, voor zover het recht van de Europese Unie van toepassing is.

In een arrest van 2 mei 2025[12] herinnerde het Hof van Cassatie onlangs aan deze fundamentele beginselen van het Unierecht:

- Ten eerste primeert het Unierecht[13] altijd op strijdige nationale regels;
- Ten tweede moet het nationale recht altijd geïnterpreteerd worden in het licht van de Europese regels, in casu in overeenstemming met (de doelstelling van) de richtlijn betreffende oneerlijke bedingen in overeenkomsten gesloten met consumenten[14].

In het mededingingsrecht: opdrachten van openbare dienstverlening niet verwarren met de prerogatieven van openbaar gezag

Het mededingingsrecht heeft een functionele benadering verankerd waarin het begrip 'onderneming' activiteiten zonder economisch doel uitsluit.

Dat geldt bijvoorbeeld wanneer de activiteit voortvloeit uit de eigenlijke uitoefening van het openbaar gezag[15].

Het HvJ-EU schetste gaandeweg de contouren van het onderscheid tussen activiteiten die worden uitgeoefend in het kader van een overheidsprerogatief en activiteiten die als economische activiteiten kunnen worden aangemerkt.

Overheidsinstanties oefenen immers vaak twee categorieën van activiteiten uit:

- enerzijds activiteiten van economische aard, die erin bestaan goederen of diensten aan te bieden op een markt;
- anderzijds activiteiten die ressorteren onder de uitoefening van het openbaar gezag, zoals de soevereine functies: belastingen, justitie, politie, enz.

[12] 2 mei 2025, C.24.0131.N hier beschikbaar.
[13] Met name het recht op een effectieve rechterlijke bescherming.
[14] Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in overeenkomsten met consumenten.
[15] G. de Pierpont, *La définition de l'entreprise dans le code de droit économique, une notion à recadrer? Actualités en droit de l'entreprise*, Larcier, 2025, p.33.

Dit onderscheid is fundamenteel: activiteiten die onder de uitoefening van openbaar gezag vallen, worden niet beschouwd als activiteiten van een onderneming in de zin van het mededingingsrecht. In die zin ontsnappen ze aan de toepassing van de mededingingsregels opgenomen in de verdragen en, in ruimere zin, van het Europese recht ter zake.

In het arrest *Datenbank/Compass* (C-138/11) herinnert het HvJ-EU daaraan:

> "[...] *hebben activiteiten in het kader van de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag geen economisch karakter dat de toepassing van de mededingingsregels van het VWEU rechtvaardigt*"[16].

De kwalificatie van een activiteit hangt niet af van het statuut van de entiteit, noch van de opdracht die haar werd toevertrouwd. Ze steunt op een **functionele analyse van de daadwerkelijk uitgeoefende activiteit.**

In het arrest C-343/95 *Diego Cali* geeft het HvJ-EU aan dat er moet gekeken worden naar:

> *"de aard van de activiteiten van het openbare bedrijf of de entiteit waaraan de staat bijzondere of exclusieve rechten heeft verleend"*[17].

Ook arrest C-364/92 illustreert die benadering. Het Hof oordeelde als volgt:

> *In hun geheel beschouwd, komen de werkzaamheden van Eurocontrol wegens hun aard en hun doel en de regels waaraan zij zijn onderworpen, neer op het uitoefenen van prerogatieven inzake de controle en de politie van het luchtruim, die typisch overheidsprerogatieven zijn. Zij hebben geen economisch karakter dat de toepassing van de mededingingsregels van het EEG-Verdrag zou kunnen rechtvaardigen."*[18].

Overheidsprerogatieven zijn bijvoorbeeld activiteiten met betrekking tot:

a) het leger of de politie;
b) de luchtverkeersveiligheid en luchtverkeersleiding;
c) de maritieme veiligheid en verkeersafwikkeling;
d) milieu-inspectiediensten, en
e) de organisatie, financiering en handhaving van gevangenisstraffen[19].

Daarnaast herinnert het HvJ-EU eraan dat een overheidsinstantie die een economische activiteit uitoefent die losstaat van haar overheidsprerogatieven, voor die specifieke activiteit als onderneming handelt.

---

[16] HvJ-EU, Arrest *Compass/Datenbank*, 12 juli 2012, C-138-11, ECLI:EU:C:2012:449, punt 37. *Zie in die zin* de arresten van 11 juli 1985, *Commissie/Duitsland*, 107/84, Jurispr. p. 2655, punten 14 en 15, en 19 januari 1994, *SAT Fluggesellschaft*, C-364/92, Jurispr. p. I-43, punt 30, en reeds aangehaald arrest MOTOE, punt 24.
[17] HvJ-EU, Arrest *Diego Cali*, 18 maart 1997, C-343/95, ECLI:EU:C: 1997:160, punt 17.
[18] HvJ-EU., Arrest *SAT/Eurocontrol*, 19 januari 1994, C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, punt 30.
[19] Zie meer bepaald de Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de staatssteunregels van de Europese Unie op voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang verleende compensatie (2012/C 8/02)

Alleen wanneer de economische activiteit onlosmakelijk verbonden is met de uitoefening van die prerogatieven, ontsnapt de activiteit in haar geheel aan het mededingingsrecht:

> *"Voor zover een overheidsinstantie een economische activiteit verricht die van de uitoefening van haar bevoegdheden van openbaar gezag kan worden losgekoppeld, **handelt** die instantie, wat deze activiteit betreft, namelijk **als onderneming**, terwijl bij een economische activiteit die niet van de uitoefening van haar bevoegdheden van openbaar gezag kan worden gescheiden, alle door die instantie verrichte activiteiten samenhangen met de uitoefening van deze bevoegdheden (zie in die zin arrest van 26 maart 2009, SELEX Sistemi Integrati/Commissie, C-113/07 P, Jurispr. p. I-2207, punten 72 e.v.).*[20/21]

Het Hof oordeelde eveneens dat een sociaal oogmerk en het ontbreken van een winstoogmerk op zich niet volstaan om aan te nemen dat een activiteit geen economisch karakter heeft. Zo wordt een pensioenfonds beschouwd als een onderneming in de zin van het mededingingsrecht[22].

In de voorbereidende werken van Boek XIX wordt overigens gevraagd om, in lijn met deze vaste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie, dit onderscheid te maken en dus na te gaan of de betrokken activiteit onder de uitoefening van het openbaar gezag valt, dan wel of ze een economisch karakter behoudt.

> *"[...] is er een constante rechtspraak die stelt dat wanneer een entiteit die geïntegreerd is in de publieke administratie activiteiten uitoefent die een economisch karakter hebben en niet tot de uitoefening van de prerogatieven van een publieke overheid behoren, zij als een dergelijke onderneming moet beschouwd worden"*[23].

Een benadering bevestigd door het Europese consumentenrecht

Het begrip onderneming, geïnspireerd op het Europese recht, kan ook geïnterpreteerd worden aan de hand van een ander, nauw verwant begrip: dat van "professional", "handelaar" of "verkoper" die als synoniemen in het Europese consumentenrecht worden gebruikt.

---

[20] HvJ-EU Arrest *Compass/Datenbank*, 12 juli 2012, C-138-11, ECLI:EU:C:2012:449, punt 38.

[21] Het Hof had dit al bevestigd in het arrest *Aéroports de Paris* HVJ-EU Arrest Aéroports de Paris, 24 oktober 2002, C82/01, ECLI:EU:C:2002:617, punt 74 en in het arrest MOTOE, 1 juli 2008, c49-07, ECLI:EU:C:2008:376, punt 25: "[...] *moet erop worden gewezen, zoals de advocaat-generaal in punt 49 van haar conclusie heeft vastgesteld, dat het gegeven dat een entiteit voor de uitoefening van een deel van haar activiteiten over bevoegdheden van openbaar gezag beschikt, op zich geen beletsel vormt om haar voor de rest van haar economische activiteiten als onderneming in de zin van het mededingingsrecht van de Gemeenschap te kwalificeren (arrest van 24 oktober 2002, Aéroports de Paris/Commissie, C-82/01 P, Jurispr. p. I-9297, punt 74). De kwalificatie als activiteit die tot de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag behoort of als economische activiteit moet immers voor elke door een bepaalde entiteit uitgeoefende activiteit afzonderlijk gebeuren.*

[22] G. de Pierpont, *La définition de l'entreprise dans le code de droit économique, une notion à recadrer? Actualités en droit de l'entreprise*, Larcier, 2025, p.34.

[23] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, p. 12.

Artikel 2 van Richtlijn 93/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen in consumenten-overeenkomsten definieert het begrip "verkoper" namelijk als volgt:

> *"iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die bij onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt in het kader van zijn publiekrechtelijke of privaatrechtelijke beroepsactiviteit."*

Het HvJ-EU is van oordeel dat de begrippen "onderneming" en "professional/verkoper/handelaar" dezelfde betekenis hebben wanneer ze in het kader van de regels inzake oneerlijke handelspraktijken gehanteerd worden[24]. Deze interpretatie wordt eveneens bevestigd in de voorbereidende werkzaamheden van Boek XIX:

Die interpretatie wordt ook overgenomen in de parlementaire werkzaamheden van Boek XIX:

> *"Eén van de centrale doelstellingen van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument* ***bestond erin om ongeoorloofde invorderingspraktijken zoveel als mogelijk tegen te gaan****. Diezelfde praktijken vallen vandaag onder de wetgeving inzake oneerlijke handelspraktijken. In dit kader* ***dient ook rekening gehouden te worden met de rechtspraak van het Hof van Justitie met betrekking tot de in deze richtlijn gehanteerde begrip "handelaar"***[25/26]*. De interpretatie van het begrip "onderneming" kan dus niet los gezien worden van die van "handelaar".*

De rechtspraak van het HvJ-EU geeft dit begrip echter een ruimere interpretatie en is met name van oordeel dat:

> " [...] *is het al dan niet bestaan van een winstoogmerk bovendien niet relevant voor de definitie van het begrip "verkoper" in de zin van die bepaling, aangezien taken van publieke aard* ***en van algemeen belang*** *vaak zonder winstoogmerk worden uitgeoefend."*[27]

In een ander arrest lezen we de volgende precisering:

> *"In dat verband is irrelevant of het gaat om een publiekrechtelijke of particuliere instelling en welke specifieke taak zij behartigt."*[28]

In de mededeling van de Commissie over richtsnoeren voor de interpretatie en toepassing van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad betreffende oneerlijke bedingen in

---

[24] HvJ-EU, arrest *Karel de Grote-Hogeschool,* 17 mei 2018, C-147/16, ECLI:EU:C:2018:320, punt 31.
[25] Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt; Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in overeenkomsten met consumenten; In de tiende overweging van de richtlijn wordt gesteld dat "*door het vaststellen van eenvormige voorschriften op het gebied van oneerlijke bedingen een doeltreffender bescherming van de consument kan worden bewerkstelligd;* [en] *dat deze voorschriften van toepassing moeten zijn op alle overeenkomsten tussen verkopers en consumenten*".
[26] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, p. 13.
[27] HvJ-EU, arrest *Karel de Grote-Hogeschool*, 17 mei 2018, C-147/16, ECLI:EU:C:2018:320, punt 51.
[28] HvJ-EU, arrest *BKK*, 3 oktober 2013, C-59/12, ECLI:EU:C:2013:634, punt 37.

consumentenovereenkomsten (voor de EER relevante tekst) wordt het volgende verduidelijkt:

> *"volgt [daaruit] dat artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13 noch instellingen met een taak van algemeen belang noch publiekrechtelijke instellingen uitsluit van de werkingssfeer ervan [...]"*[29].

In de voorbereidende werkzaamheden van Boek XIX wordt overigens aangestipt dat bepaalde bepalingen van Boek XIX betreffende de betaling van consumentenschulden onlosmakelijk verbonden zijn met de regels betreffende oneerlijke bedingen in Boek VI[30]. Dit impliceert nogmaals dat de definitie op samenhangende wijze moet worden geïnterpreteerd.

2.2. Het ontbreken van een contractuele band, het reglementaire karakter van de relatie tussen Vivaqua en de gebruiker en het bestaan van een specifiek sectoraal stelsel

Gesteld dat er geen contractuele band bestaat tussen Vivaqua en de gebruiker, kan het loutere feit dat een activiteit gereglementeerd is niet volstaan om die activiteit haar economische karakter te doen verliezen[31].

We zullen hier niet dieper op ingaan, aangezien dit punt nauwelijks ter discussie staat, noch in de rechtspraak, noch in de parlementaire werkzaamheden, en evenmin in het advies van Brugel[32].

2.3. De Belgische rechtspraak

De Belgische rechtspraak heeft zich reeds moeten buigen over de vraag naar de toepassing van het consumentenrecht op een overheidsbedrijf dat een openbare diensttaak uitoefent.

De twee hierna aangehaalde beslissingen zijn gewezen onder de gelding van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (hierna "WHPC"), die destijds het belangrijkste instrument voor de bescherming van de consument vormde[33].

---

[29] Mededeling van de Commissie over de richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, p. 11 (2019/C 323/04)

[30] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, *op. cit.*, p.13.

[31] HvJ-EU, arrest MOTOE, 01 juli 2008, C-49/07, ECLI:EU:C:2008:376

[32] Advies 416, p. 8 dat de passage van de parlementaire werkzaamheden overneemt volgens hetwelk: "Voor de toepassing van dit begrip “onderneming“ is de vraag of de relatie contractueel of reglementair is, dus niet relevant. Dit kan worden afgeleid uit de rechtspraak die de bepalingen inzake oneerlijke bedingen toepast op de vervoersvoorwaarden van de NMBS. Zowel het Arbitragehof (Arbitragehof 26 oktober 2005, arrest nr. 159/2005) als het Hof van Cassatie (6 mei 2014, nr. P.131.291.N/1, Arr. Cass. 2014, 1083, Pas. 2014, 1058) en het Hof van Justitie (HvJ-EU, arrest Kanyeba, C-349/18, 7 november 2019) oordelen dat de vervoersvoorwaarden van de NMBS kunnen worden getoetst aan de bepalingen inzake oneerlijke bedingen”

[33] J. LIGOT, F. VANBOSSELE, J. GOSSE, *Les pratiques loyales*, 3ème édition, Larcier, 2025, p. 24: Het belang ervan voor onze analyse ligt in de continuïteit van de principes die aan de grondslag liggen aan de ontwikkeling van deze wetgeving tot aan het Wetboek

De regels betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming zijn inmiddels opgenomen in het Wetboek van economisch recht.

- In een arrest van het Grondwettelijk Hof betreffende de NMBS rees de vraag naar de toepassing van de WHPC op de NMBS wanneer ze openbare dienstverstrekkingen verricht.
  In dat arrest heeft het Grondwettelijk Hof het toepassingsgebied van de wet en de bescherming van de consument uitgebreid tot de reglementaire "voorwaarden" van openbare diensten: het oordeelde immers dat **het openbare karakter van een dienst de bescherming van de consument niet doet verdwijnen**: de reglementaire voorwaarden van een openbare dienst moeten aan de regels van de WHPC voldoen, in het bijzonder die met betrekking tot onrechtmatige bedingen, op straffe van schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet[34].
  Met betrekking tot dit arrest kwam de rechtsleer overigens tot de volgende analyse:

  > *"Het algemene karakter van de aldus door het Arbitragehof gebruikte bewoordingen leidt tot de conclusie dat het de uitsluiting van elke publiekrechtelijke rechtspersoon die een commerciële activiteit uitoefent en producten of diensten te koop aanbiedt (zonder beperkt te blijven tot louter de autonome overheidsbedrijven) van het toepassingsgebied van de gehele WHPC (en niet alleen van het deel ervan dat betrekking heeft op onrechtmatige bedingen) ongrondwettelijk heeft geoordeeld."*[35]

---

van economisch recht. Ingevolge de omzetting van de Europese richtlijnen 93/13/EEG en 2005/29/EG legde de WHPC de "verkopers" bepaalde loyaliteitsverplichtingen jegens consumenten op, waarbij een voldoende ruime definitie werd gehanteerd om niet alleen particuliere marktdeelnemers, maar ook bepaalde publiekrechtelijke rechtspersonen en verenigingen zonder winstoogmerk te omvatten. Deze wil om de consument een ruime bescherming te bieden, werd daarna doorgetrokken bij de aanneming van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (WMPC). In de voorbereidende werkzaamheden van deze hervorming werd de doelstelling nagestreefd om "*de belangen van de consument te waarborgen, onder meer door erover te waken dat deze voldoende, passende en juiste informatie ontvangt*". De hiernavolgende rechtspraak moet worden begrepen vanuit deze ontwikkeling van de wetgeving.

[34] Arbitragehof, 26.10.2005, R.D.C.-T.B.H., 2006/2, p. 208-215: *"De wetgever heeft nadien de toepassingssfeer van sommige bepalingen in verband met de handelspraktijken en meer in het bijzonder de regels in verband met de oneerlijke bedingen verder verruimd. Hij heeft aldus "de consument een toegenomen juridische bescherming [willen] verlenen door het verbod af te kondigen, in de overeenkomsten tussen verkopers en consumenten, oneerlijke bedingen te voegen, die het normale evenwicht tussen de rechten en de plichten van de partijen verstoren" (Parl. St., Kamer, 1997-1998, nr. 1565/1, p. 1) met de wet van 7 december 1998 tot wijziging van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument. Hij heeft in dat opzicht de maatregelen willen nemen die absoluut noodzakelijk zijn om de omzetting te verzekeren van de richtlijn 93/13/EEG van de Raad betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, en daarbij de voor de consument gunstigere bepalingen willen behouden, zoals artikel 8 van de richtlijn zulks mogelijk maakt (idem, pp. 2 en 3). Uit de parlementaire voorbereiding* ***van die wet blijkt dat de wetgever in artikel 31, § 1[34], de term "voorwaarde" wenste te gebruiken naast de term "beding", "teneinde niet alleen de bedingen met contractueel karakter sensu stricto maar eveneens de leveringsvoorwaarden met reglementair karakter die gebruikt worden*** *door de verkopers die deel uitmaken van de categorie der openbare diensten [...] te omvatten" (Parl. St., Kamer, 1997-1998, nr. 1565/1, p. 4).*

[35] C.DELFORGE, "L'usager consommateur et les services publics de nature économique:
Quelques considérations générales sur l'application des protections classiques des consommateurs aux usagers du service public", DCCR, 186, p 54/55; A. PUTTEMANS, "L'application aux services publics de la loi sur les pratiques du commerce et la protection du consommateur", RDC, 2006/2, p. 217.

- Deze analyse werd bevestigd door het vredegerecht van Zinnik, dat met dezelfde vraag werd geconfronteerd met betrekking tot de SWDE, de Waalse tegenhanger van Vivaqua.
  In dit vonnis concludeerde het vredegerecht wel degelijk dat de SWDE, hoewel ze een openbare dienst was die een doel van algemeen belang nastreefde, onderworpen was aan de wet op de handelspraktijken, en heeft de SWDE als "verkoper" aangemerkt. Het ontbreken van een winstoogmerk en het nastreven van een algemeen belang volstaan immers niet om de toepassing van de wet uit te sluiten wanneer de organisatie een activiteit met een commercieel, financieel of industrieel karakter uitoefent.
  Het vredegerecht was ook van oordeel dat de algemene voorwaarden moesten voldoen aan de bepalingen van deze wet, met name wat betreft het beding dat herinnerings- en ingebrekestellingskosten oplegde[36].

[36] Vredegerecht Zinnik, 05.01.2000, J.L.M.B., 2000/23, p. 1005-1009.

3. Besluit

De voorafgaande analyse leidt tot een herinterpretatie van de aard van de door Vivaqua uitgeoefende activiteit en tot de conclusie dat deze op zich niet volstaat om Vivaqua uit te sluiten van het toepassingsgebied van het Wetboek van economisch recht.

Zowel het recht van de Europese Unie als de parlementaire werkzaamheden van Boek XIX vragen om de aard van de uitgeoefende activiteit te beoordelen en een onderscheid te maken tussen economische activiteiten en activiteiten die ressorteren onder de uitoefening van de prerogatieven van het overheidsgezag. De levering van drinkwater behoudt echter de kenmerken van een economische activiteit, ook wanneer die wordt georganiseerd in het kader van een opdracht van algemeen belang en aan een specifiek reglementair stelsel is onderworpen.

De door Vivaqua uitgeoefende activiteit bestaat erin drinkwater aan de gebruikers te leveren tegen een vergoeding die volgens een gereglementeerd tarief wordt vastgesteld. In deze relatie treedt Vivaqua in wezen op als een dienstverlener: ze levert een prestatie, factureert en verzoekt om betaling van haar schuldvordering.

Hoewel deze activiteit onmiskenbaar bijdraagt aan een opdracht van algemeen belang, vormt ze daarom nog geen uitoefening van een overheidsprerogatief waardoor ze buiten het toepassingsgebied van de richtlijnen en verdragen van de EU zou vallen.

Deze conclusie wordt bevestigd door de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie, dat de kwalificatie als beroepsbeoefenaar niet laat afhangen van het publieke of private karakter van de entiteit, de aard van het algemeen belang van haar opdracht of het bestaan van een winstoogmerk. Ook in de Belgische rechtspraak vindt deze conclusie weerklank: daarin wordt aanvaard dat de regels inzake consumentenbescherming van toepassing zijn op publiekrechtelijke rechtspersonen die opdrachten van openbare dienst uitoefenen, ook in de watersector.

Hieruit volgt dat de opdracht van algemeen belang die aan Vivaqua is toevertrouwd, op zich niet kan rechtvaardigen dat Vivaqua wordt uitgesloten van het toepassingsgebied van Boek XIX. In de parlementaire werkzaamheden verwijst de wetgever uitdrukkelijk naar de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie betreffende het functionele begrip onderneming en het onderscheid tussen economische activiteiten en de uitoefening van de prerogatieven van het overheidsgezag.

De regels van Boek XIX zijn dus, in principe, van toepassing op de minnelijke invorderingshandelingen door Vivaqua tegenover consumenten, onder voorbehoud van meer beschermende gewestelijke bepalingen.

4. Wat zijn de gevolgen van de toepassing van het WER op de watersector?

We verwijzen de lezer naar onze analyse van het vraagstuk over de afstemming van Boek XIX op de Waterordonnantie, net als op de sectorale gas- en elektriciteitsordonnanties en de wet betreffende de telecommunicatie. De daarin opgenomen tabel geeft een overzicht van de toepasselijke bepalingen[37].

Die tabel is ook opgenomen in de bijlage bij deze analyse (bijlage 2).

Ondertekende organisaties

[37] Zie onze website.

Bijlage 1

Toepassing van Boek XIX "Schulden van de consument" van het Wetboek van economisch recht inzake energie en water in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest

I. Toepasselijkheid van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht op VIVAQUA en op de energieleveranciers actief binnen het Brussels Gewest

1. Boek XIX is van toepassing op ondernemingen zoals gedefinieerd in artikel I.22/1, 4°, van het Wetboek van economisch recht, dat de onderneming definieert als "*iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen*".

Deze bijzonder ruime definitie is onder meer van toepassing op de Boeken IV, V, VI en XIX van het Wetboek van economisch recht.

Om te bepalen of een entiteit al dan niet als een onderneming optreedt, moet worden nagegaan of:
- ze goederen en diensten aanbiedt met het oog op rentabiliteit;
- het om een langdurige activiteit gaat (en niet om een eenmalige actie).

Noch de rechtsvorm, noch de wijze waarop de onderneming wordt gefinancierd speelt een rol. Het kan gaan om een natuurlijke persoon, een rechtspersoon, een vereniging of een publiekrechtelijk rechtspersoon.

2. Terwijl het evident is dat energieleveranciers onderworpen zijn aan Boek XIX van het Wetboek van economisch recht, bestaat er evenmin enige twijfel over de toepasselijkheid ervan op VIVAQUA, ongeacht het feit dat het om een voor 100% publiekrechtelijk bedrijf gaat (een zuivere intercommunale, bestuurd door vertegenwoordigers van de aangesloten gemeenten).

De energie- en waterleveranciers worden overigens rechtstreeks vermeld in de parlementaire werkzaamheden die voorafgingen aan de aanneming van de wet van 4 mei 2023 houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht[1].

II. Hoe moet de toepassing van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht worden afgestemd op de gewestelijke wetgevingen inzake energie en water?

[1]Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, https://www.dekamer.be/doc/flwb/pdf/55/3132/55k3132001.pdf, pp. 7 en 8.

3. De voorbereidende werkzaamheden preciseren: "*Het consumentenrecht is van toepassing op relaties tussen professionals/ondernemingen en consumenten. Dit specifieke recht beschermt de consument, waarvan wordt aangenomen dat die zich in een zwakkere positie bevindt ten opzichte van de professional/onderneming (...).*"Wat energie en water betreft: deze zijn bovendien onmisbaar voor de consument. De bepalingen van de wet *"beogen een hoog beschermingsniveau te bieden aan de consument wanneer hij zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt."*[2]

In de voorbereidende werkzaamheden wordt gewezen op het bestaan van sectorale federale en gewestelijke wetgevingen, zoals op het gebied van energie en water, die bepaalde aspecten van de minnelijke invordering van een onbetaalde schuld regelen en betrekking hebben op de levering van diensten van openbaar nut die essentiële behoeften, zoals energie en water, inlossen. Deze normen voorzien in beschermingsmaatregelen in het kader van de sociale dienstverplichtingen.[3]
Bovendien wordt gepreciseerd dat het door de nieuwe wet geïmplementeerde regelgevingskader van toepassing is "*onverminderd alle bijzondere wetgevingen die van toepassing blijven gezien het doel van de bijzondere bescherming die ze nastreven en de specifieke beoogde diensten. Water, energie en telecomdiensten zijn vandaag de dag onmisbaar voor de consument.*" In de voorbereidende werkzaamheden wordt ook nog het volgende bepaald: "*Het huidige regelgevingskader is echter van toepassing op diezelfde diensten aangezien de algemene en specifieke regels gelijktijdig van toepassing zijn op eenzelfde situatie* ***In principe worden ze dus op cumulatieve wijze toegepast. Als een cumulatieve toepassing niet mogelijk is****, wordt de relatie tussen het algemeen recht en het specifiek recht doorgaans geregeld door het* ***principe "lex specialis derogat legi generali"****. Dit principe houdt in* ***dat een specifieke wet voorrang heeft op een algemene wet."*****[4]****.**

De wetgever preciseert verder dat: "*de bepalingen in het boek XIX bedoeld* [zijn] *om een hoog beschermingsniveau te bieden aan de consument wanneer die zich in een situatie van laattijdige betaling bevindt.* *De regels die zo worden bepaald in het boek XIX zijn bedoeld om beter aan te sluiten op deze doelstelling. Om de volledige uitwerking van een dergelijke omkadering van de minnelijke invordering van schulden en een doeltreffende consumentenbescherming te waarborgen, i****s het cruciaal dat dit kader van toepassing is op alle ondernemingen, zonder onderscheid qua grootte of sector.****"**[5].

4. De **CWaPE, de Waalse regulator**, maakte een vergelijkende analyse van **Boek XIX van het Wetboek van economisch recht** ten opzichte van de gewestelijke bepalingen inzake de minnelijke invordering van energieschulden. De Waalse regulator verduidelijkt dat **de gewestelijke procedures in geval van betalingsachterstand, als specifieke regels, de bij Boek XIX van het Wetboek van economisch recht ingevoerde nieuwe algemene regeling niet uitsluiten.**

---

[2] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, *op. cit*., p. 8.
[3] *Ibid*, pp.7-8
[4] *Ibid.*
[5] *Ibid.*

De CWaPE baseert haar standpunt op de **rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en op zijn arrest van 9 juli 2013** (nr. 101/2013, B.4 en B.5)[6]. Het voorbehoud van bevoegdheid van de federale overheid werd omschreven als een "**kaderbevoegdheid**". **De federale overheid kan dus de grote beginselen vaststellen, maar de Gewesten kunnen deze algemene regels aanvullen om een beleid te voeren dat aan hun behoeften is aangepast, zolang ze niet indruisen tegen het federale normatieve kader** (Parl. St., Kamer, B.Z. 1988, nr. 516/1, p. 10). **Inzake consumentenbescherming** komt de **bevoegdheid om de algemene regels vast te stellen toe aan de federale overheid** en hebben **de Gewesten** de mogelijkheid om aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen, **aan bijkomende kwalitatieve voorwaarden inzake consumentenbescherming** te onderwerpen, met inachtneming van de economische beginselen bepaald in artikel 6, §1, VI, derde lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Op basis hiervan is de CWaPE van oordeel dat de **gewestelijke bepalingen inzake schuldinvordering niet in strijd mogen zijn met de bepalingen van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht en voor consumenten niet strenger mogen zijn dan die bepalingen.**

De CWaPE stelt daarom een verzoenende interpretatie voor die voortvloeit uit de gelijktijdige toepassing van de twee wettelijke kaders die dezelfde aangelegenheid regelen. Ze verduidelijkt dat:

- de vervaltermijn van de **herinnering** niet korter mag zijn dan **14 kalenderdagen** met ingang vanaf de derde werkdag na de dag waarop de herinnering is verzonden. Als de herinnering per e-mail wordt verzonden, gaan de 14 kalenderdagen in op de dag na de dag waarop de herinnering is verzonden;
- er **geen contractuele rente** begrensd tot de wettelijke rentevoet, mag worden **aangerekend voor de eerste herinnering** voor een vervallen bedrag dat onbetaald bleef;
- een sociale leverancier **geen invorderingskosten** mag aanrekenen aan een **beschermde klant**;
- er **geen kosten** mogen worden aangerekend voor **betalingsherinneringen die verband houden met drie onbetaalde vervaldata** in hetzelfde kalenderjaar.

5. Uit de praktijk blijkt eveneens dat de **federale Ombudsman van oordeel is dat Boek XIX van het Wetboek van economisch recht (WER) van toepassing is op het gebied van energie**. In een advies van 13 oktober 2023[7] bevestigt de Ombudsdienst voor Energie de toepassing van het WER op herinneringskosten: *"Bovendien zou deze huishoudelijke afnemer, wanneer de vertraging te wijten is*

[6] https://www.uvcw.be/no_index/files/11716-2023-11-09---incidence-entree-en-vig-loi-4.05.2023-loi-dettes-consommateurs.pdf ; https://www.cwape.be/sites/default/files/cwape-documents/RAG%202023%20-%20avec%20annexe%20rapport%20d%C3%A9cret%20jdp.pdf : pp. 25 en 26.

[7] Advies bij het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de verjaringstermijn voor schuldvorderingen voor levering van water, gas of elektriciteit en elektronische communicatie (Parl. St., Kamer, DOC 55, 0336/001), p. 5/8, https://www.ombudsmanenergie.be/sites/default/files/content/download/files/advies_verjaringstermijn.pdf

aan de energieleverancier, het door hem geleden nadeel moeten aantonen, wat niet eenvoudig is. Omgekeerd voorzien de algemene voorwaarden van de leveranciers, voor het geval waarbij diezelfde huishoudelijke afnemer een factuur niet tijdig betaalt, in een vergoeding in forfaitaire bedragen, weliswaar recent beperkt en vastgesteld door Boek XIX "Schulden van de consument" van het Wetboek van economisch recht (geen kostenaanrekening voor de herinneringen bij niet-betaling van drie vervaldata en een maximum van 7,50 euro voor de bijkomende herinneringen)

In het kort:

Er kan geldig worden betoogd dat uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof[8] en uit de voorbereidende werkzaamheden voor de wet blijkt dat, zowel op het vlak van energie als van water, Boek XIX 'Schulden van de consument' en de respectieve Brusselse wetgevingen inzake energie en water **cumulatief moeten worden toegepast**. **Beide regelgevingen moeten dus worden toegepast, waarbij telkens voorrang wordt gegeven aan de bepaling die de consument het best beschermt** indien beide regelgevingen dezelfde kwestie regelen. Het Grondwettelijk Hof verduidelijkt dat, aangezien de bevoegdheid van de federale overheid werd omschreven als een "**kaderbevoegdheid**", **de federale overheid de grote principes kan vastleggen en de Gewesten deze algemene regels kunnen aanvullen om een beleid te voeren dat aan hun behoeften is aangepast, zolang ze niet indruisen tegen het federale normatieve kader.**

De gewestelijke wet kan worden toegepast **indien ze bijkomende kwalitatieve voorwaarden inzake consumentenbescherming biedt.**

Voor meer duidelijkheid is het echter aangewezen om de Brusselse energie- en waterordonnanties bij te werken. Er zou op zijn minst moeten worden verduidelijkt dat de gewestelijke bepalingen inzake de invordering van schulden voor water en energie van toepassing zijn onverminderd Boek XIX "Schulden van consumenten" van het Wetboek van economisch recht.

III. Gevolgen van de toepassing van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht op het gebied van energie en water in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest:

6. De belangrijkste punten die bij Boek XIX van het Wetboek van economisch recht zijn ingevoerd met betrekking tot betalingsachterstand:

- de verplichting om *minstens* één gratis eerste herinnering voor de onbetaalde schuld te versturen, en drie gratis herinneringen wanneer de overeenkomst betrekking heeft op de regelmatige levering van goederen of diensten;

[8]Grondwettelijk Hof, arrest van 9 juli 2013, nr. 101/2013, B.4 en B.5.

- de verplichting om een termijn van 14 kalenderdagen in acht te nemen voordat eventuele sancties wegens betalingsachterstand worden uitgevoerd, dus voordat nalatigheidsinteresten en/of een schadevergoeding worden aangerekend;
- de strikte beperking van de schadebedingen die van toepassing zijn bij laattijdige betaling of niet-betaling.

1. De herinnering

7. Artikel XIX.2, § 2, van het Wetboek van economisch recht bepaalt dat:

- er **geen kosten** mogen worden aangerekend voor **de eerste herinnering** i.v.m. een vervallen bedrag dat onbetaald bleef.
  Wanneer de overeenkomst echter betrekking heeft op de regelmatige levering van goederen of diensten, mogen er aan de consument **geen kosten** worden aangerekend voor **de herinneringen voor drie onbetaalde vervaldagen per kalenderjaar**.
- de bijkomende herinneringen niet meer mogen bedragen dan € 7,50, vermeerderd met de op het ogenblik van verzending geldende portokosten;
- de herinneringen op een **duurzame drager** verzonden moeten worden.

a) Wat moet als een herinnering worden beschouwd?

8. Om als een herinnering te worden beschouwd, moet deze via een duurzame drager worden verzonden.

Dan rijst de vraag of een herinnering per sms aan deze voorwaarde voldoet, gelet op het frequente gebruik van sms'en door energieleveranciers en waterdistributeurs.

Het antwoord op deze vraag heeft aanzienlijke praktische gevolgen: indien een sms als geldige drager voor een herinnering kan worden beschouwd, zal elke verzonden sms als een herinnering gelden (mits aan de overige geldigheidsvoorwaarden voor een herinnering is voldaan, zie *infra*), waardoor het voordeel van de kosteloosheid ervan snel uitgeput zal zijn.

9. Om het begrip duurzame drager te definiëren, verwijzen de voorbereidende werkzaamheden van Boek XIX van het WER naar de **parlementaire werkzaamheden van de wet van 20 september 2018** "tot harmonisatie van de begrippen elektronische handtekening en duurzame gegevensdrager en tot opheffing van de belemmeringen voor het sluiten van overeenkomsten langs elektronische weg[9]". **Daarin worden sms'en niet uitdrukkelijk als duurzame dragers vermeld.** Daarnaast wordt overweging 23 van Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten aangehaald, waarin voorbeelden worden gegeven van middelen die als duurzame dragers kunnen worden aangemerkt. Zo worden

[9] Zie *op. cit.*, https://www.dekamer.be/doc/flwb/pdf/55/3132/55k3132001.pdf, p. 19.

"*papier, USB-sticks, cd-roms, dvd's, geheugenkaarten of de harde schijf van een computer, alsook e-mails*" vermeld, maar geen sms'en[10]. Dit noopt dus tot voorzichtigheid bij het gebruik van dit communicatiemiddel.

10. De herinnering per sms wordt echter duidelijk vermeld in de voorbereidende werkzaamheden van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht[11]

> *Wanneer de herinnering elektronisch wordt verstuurd (via e-mail, sms, sociale media…) [...] vangt de termijn van veertien dagen aan op de kalenderdag na de dag waarop de herinnering aan de consument wordt verstuurd.*
>
> *(…)*
>
> *In paragraaf 2 wordt bepaald dat deze eerste gratis herinnering wordt verzonden op een duurzame drager. Het gaat om ieder hulpmiddel dat een natuurlijke persoon of een rechtspersoon in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die past bij het doel waarvoor de informatie is bestemd, en die een ongewijzigde weergave van de opgeslagen informatie mogelijk maakt. Voor zover deze functionaliteiten bewaard worden, kunnen als duurzame gegevensdrager beschouwd worden het papier of, in een digitale omgeving, een e-mail ontvangen door de bestemmeling of een elektronisch document bewaard op een opslagapparaat of toegevoegd aan een e-mail ontvangen door de bestemmeling, een sms… Voor een grondige analyse van wat een duurzame drager is verwijzen we de lezer naar de parlementaire werkzaamheden van de wet van 20 september 2018 tot harmonisatie van de begrippen elektronische handtekening en duurzame gegevensdrager en tot opheffing van de belemmeringen voor het sluiten van overeenkomsten langs elektronische weg (DOC 54 3153/001, p. 11 en volgende)."*

11. Gelet op de hierboven uiteengezette tegenstrijdige informatie blijft er twijfel bestaan over de vraag of een sms aangemerkt kan worden als een duurzame drager die een geldige herinnering genereert.

12. Bewijs van verzending van de herinnering aan de geadresseerde

[10] Zie DOC 54 3153/001, https://www.dekamer.be/doc/flwb/pdf/54/3153/54K3153001.pdf, pp. 11 e.v.
[11] Zie *op. cit.*, https://www.dekamer.be/doc/flwb/pdf/55/3132/55k3132001.pdf, pp. 18 en 19 e.v.

In verschillende arresten preciseerde Het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU)[12] [13] de vereisten inzake het bewijs van verzending van een document, met name in het kader van het consumentenrecht, het bankrecht en administratieve procedures. Om de verzending van een document te bewijzen, moet worden aangetoond dat (i) het document daadwerkelijk naar de geadresseerde is verzonden (en niet alleen ter beschikking is gesteld), (ii) dat dit gebeurde op een duurzame drager die toegang tot het document waarborgt zonder dat het kan worden gewijzigd, en (iii) de geadresseerde daarvan op de hoogte is gebracht, met name via een kennisgeving of een ontvangstbewijs.

Een sms daarentegen:

- kan gemakkelijk worden verwijderd en waarborgt geen langdurige bewaring;
- biedt niet altijd de mogelijkheid om een document als bijlage toe te voegen;
- bewijst niet dat de geadresseerde het bericht daadwerkelijk heeft ontvangen en gelezen.

13. voorafgaande toestemming van de consument

In artikel 1.5 van het Burgerlijk Wetboek wordt elektronische kennisgeving eveneens erkend als een juridisch geldig kennisgevingsmiddel, op voorwaarde dat de verzender kan bewijzen dat (i) de geadresseerde daadwerkelijk kennis heeft genomen van de kennisgeving of (ii) de geadresseerde redelijkerwijs kennis heeft kunnen nemen van de kennisgeving, op voorwaarde dat de geadresseerde vóór die kennisgeving heeft ingestemd met het gebruik van zijn elektronisch adres voor dat doel.

Op die manier wilde de wetgever de geadresseerde beschermen tegen, bijvoorbeeld, e-mails die in de spammap terechtkomen, of tegen e-mails die worden verzonden naar adressen die niet meer worden gebruikt of verkeerd zijn gespeld. Het meest afdoende bewijs dat de geadresseerde daadwerkelijk kennis heeft genomen van de kennisgeving, is een ontvangstbewijs en, beter nog, een leesbevestiging, of uiteraard een antwoord of reactie van de geadresseerde. Het ligt voor de hand dat men achteraf niet kan ontkennen kennis te hebben genomen van de mededeling.

Als de verzender niet kan bewijzen dat de geadresseerde daadwerkelijk kennis heeft genomen van de kennisgeving, wordt de kennisgeving alleen aanvaard als wordt aangetoond dat de geadresseerde

[12] Arrest Content Services (HvJ-EU, 5 juli 2012, C-49/11). De onderneming moet bewijzen dat het document daadwerkelijk aan de consument is meegedeeld op een duurzame drager. Een document ter beschikking stellen op een website volstaat niet als de consument het zelf moet gaan opzoeken.

[13] BAWAG-arrest (HvJ-EU, 25 januari 2017, C-375/15). Een bank moet aantonen dat de klant de mededeling daadwerkelijk heeft ontvangen en niet alleen dat ze die via een onlineportaal ter beschikking heeft gesteld. Als een intern berichtensysteem wordt gebruikt, moet worden bewezen dat de klant daadwerkelijk op de hoogte is gebracht en kennis heeft kunnen nemen van het document.

"*redelijkerwijs kennis heeft kunnen nemen van de kennisgeving*". De verzender moet met andere woorden kunnen bewijzen dat een e-mail daadwerkelijk is verzonden, dat deze naar het gebruikelijke adres van de geadresseerde is verzonden, dat hij geen foutmelding heeft ontvangen enz. Hiervoor geldt echter een voorafgaande voorwaarde, namelijk dat de geadresseerde **met dit communicatiemiddel heeft ingestemd**.
Verder wijzen we erop dat artikel XIX.11 van het WER, dat van toepassing is op schuldinvorderaars, eveneens het recht van de consument bevestigt om de gewenste communicatiemethode te kiezen (e-mail, sms enz.): *"Er wordt voortaan uitdrukkelijk bepaald dat de onderneming die een activiteit van minnelijke invordering van schulden uitoefent, alles wat ze met een consument overeenkomt met betrekking tot de betaling van een schuld, moet bevestigen. Dit gebeurt schriftelijk, per brief of op een andere duurzame drager, op voorwaarde dat de consument heeft ingestemd met het gebruik van die duurzame drager voor dat doel."*

12. In alle gevallen moet worden verduidelijkt dat, om rechtsgeldig als **eerste herinnering** te worden beschouwd, een **herinnering verplicht de volgende informatie leesbaar moet vermelden** conform artikel XIX.2, § 3, van het WER[14]:

> 1° het verschuldigde restbedrag en het bedrag van het schadebeding dat zal worden gevorderd als de schuld niet wordt betaald binnen de termijn van veertien kalenderdagen bedoeld in paragraaf 1;
> 2° de naam of benaming en het ondernemingsnummer van de schuldeisende onderneming;
> 3° een beschrijving van het product dat aanleiding heeft gegeven tot de schuld, alsook de opeisbaarheidsdatum;
> 4° de in paragraaf 1 bedoelde termijn waarbinnen de schuld moet worden betaald voordat de kosten, interesten en schadevergoedingen bedoeld in artikel XIX.4 worden gevorderd.

In de voorbereidende werkzaamheden wordt bepaald: "*Aan de hand van deze informatie kan de consument eraan worden herinnerd dat hij een onbetaalde schuld heeft en kan hij te weten komen welk schuldbedrag nog onbetaald is en is hij op de hoogte van de termijn die hem werd toegekend om de situatie in orde te brengen en gedurende welke de schadebedingen niet kunnen worden opgelegd. Als het product wordt beschreven gaat men ervan uit dat de consument weet waarover het gaat zonder dat hij meer informatie moet vragen.* Hij moet over de nodige informatie beschikken om duidelijk te weten wat zijn schuld is en om die eventueel te betwisten. *Het volstaat bijvoorbeeld niet om enkel een referentie- of factuurnummer mee te delen."*[15]

In de praktijk echter, lijkt het moeilijk haalbaar om al die informatie op een leesbare manier in een sms te vermelden.

---

[14] Artikel XIX.3 preciseert bovendien dat de leverancier, als de consument daar om verzoekt, onverwijld alle bewijsstukken van de schuld en de wijze waarop deze kan worden betwist, op een duurzame drager moet verstrekken.

[15] Zie *op. cit.*, https://www.dekamer.be/doc/flwb/pdf/55/3132/55k3132001.pdf, p. 19.

13. De bewijslast dat de herinnering daadwerkelijk is verzonden en de hierboven beschreven informatie bevat, rust op de schuldeisende onderneming (art. XIX.2, § 5, van het WER):

Volgens de parlementaire werkzaamheden echter moet de onderneming bewijzen dat de herinnering daadwerkelijk is "*verzonden*", maar niet dat ze door de schuldenaar is "*ontvangen*"[16] of dat hij er "*daadwerkelijk kennis van heeft genomen*"[17].

Die eerste hypothese, namelijk "*niet ontvangen*", is bijzonder ongelukkig geformuleerd.

Men kan immers een herinnering ontvangen zonder die te openen: in dat geval treft de consument schuld, want hij heeft de herinnering ontvangen, maar er geen kennis van genomen. Het is echter ook mogelijk dat men de herinnering niet of laattijdig ontvangt, omdat de post vertraging heeft opgelopen of omdat een "technische storing" de verzending van een e-mail of sms verhindert. In dat laatste geval heeft de consument de herinnering niet "ontvangen" en is het moeilijk te begrijpen waarom de consument daarvoor zou worden bestraft.

14. Tot besluit van dit punt a): als energieleveranciers of Vivaqua sms'en gebruiken om herinneringen te versturen, zullen ze op zijn minst moeten bewijzen dat ze de sms daadwerkelijk naar de juiste geadresseerde hebben verzonden en dat het bericht de hierboven beschreven informatie bevat.

In tegenstelling tot mobiele telefonieoperatoren beschikken energieleveranciers en Vivaqua echter niet over de gsm-nummers van al hun klanten. Bovendien worden de gsm-nummers niet bijgewerkt wanneer ze deze gegevens verzamelen. Als energieleveranciers of Vivaqua een niet meer bestaand of verkeerd nummer gebruiken, kan redelijkerwijs worden aangenomen dat ze niet zullen kunnen bewijzen dat ze de sms daadwerkelijk naar de consument hebben verzonden. Maar vooral mensen in een kwetsbare financiële situatie veranderen vaak van operator en telefoonnummer.

Voor consumenten die geen gsm-nummer hebben opgegeven, zullen energieleveranciers en Vivaqua technisch gezien geen sms'en kunnen versturen. De herinneringen zullen dus verplicht op papier of per e-mail moeten worden verstuurd.

b) Regels inzake de kosteloosheid van herinneringen

15. Het **algemene principe is dat de eerste herinnering** voor een onbetaald vervallen bedrag **kosteloos** is. Wanneer de overeenkomst echter betrekking heeft op de regelmatige levering van goederen of diensten – zoals het geval is bij energie en water –, mogen, in afwijking op dat principe, **geen kosten aan de consument worden aangerekend voor herinneringen voor drie onbetaalde vervaldata per kalenderjaar.**

In de voorbereidende werkzaamheden voor de wet wordt een uitzondering ingevoerd zodat de leverancier niet verplicht is elke maand een gratis herinnering te sturen wanneer de klant systematisch te laat betaald. Voor contracten m.b.t. de regelmatige levering van goederen en diensten wordt voorzien "***dat alleen de herinneringen bij niet-betaling van drie vervaldata gedurende een jaar gratis zijn***."De wetgever preciseert hoe dat moet worden begrepen: *"Dat betekent dat, in de historiek van het dossier, de* ***drie laattijdige betalingen veroorzaakt door de consument*** *niet mogen worden bestraft met* ***enige herinneringskosten****. Vanaf de vierde laattijdige betaling mag de onderneming herinneringskosten aanrekenen.* Hieruit kan dus worden afgeleid dat alle herinneringen in verband met de eerste, tweede en derde vervaldatum kosteloos zijn. **Voor deze herinneringen zouden dus geen administratieve kosten mogen worden aangerekend.**

<u>In het kort over de herinnerings- en ingebrekestellingskosten:</u>

Voor overeenkomsten i.v.m. de levering van energie of waterabonnementen mogen, in toepassing van Boek XIX van het WER, **geen kosten aan de consument worden aangerekend voor herinneringen in verband met drie onbetaalde vervaldata per kalenderjaar**. De integrale herinneringen in verband met de eerste, tweede en derde vervaldatum zijn dus kosteloos.

Vanaf de **vierde onbetaalde vervaldatum** mogen de **administratiekosten voor een herinnering** volgens Boek XIX van het WER "*niet hoger zijn dan 7,50 euro, vermeerderd met de op het ogenblik van verzending geldende portokosten*".

Bijgevolg kan *minstens* worden geëist dat de herinneringskosten vanaf de vierde vervaldatum beperkt blijven tot € 7,50 voor energie, maar tot € 5 voor water, aangezien dat in de ordonnanties "gas en elektriciteit" en "water"[18] voorzien is en steeds de norm geldt die het gunstigst is voor de consument.

De kosten van de ingebrekestelling (IGS) die in het kader van de Brusselse procedure bij niet-betaling en wanbetaling wordt verzonden, zijn op grond van de respectieve toepasselijke gewestelijke

[18] Zie art. 4, §2 van de ordonnantie van 8 september 1994 tot regeling van de drinkwatervoorziening. Met de indexering komt een herinnering momenteel op € 5,59/herinnering. De algemene voorwaarden van Vivaqua beschrijven op hun beurt in artikel 121 de procedure bij wanbetaling en de toegepaste bedragen voor herinneringskosten en kosten van ingebrekestellingen.

ordonnanties beperkt tot **€ 15 voor energie en € 10 voor water**[19]. Het is niet duidelijk of we ervan moeten uitgaan dat artikel XIX.3 van het WER ook van toepassing is op de ingebrekestelling, aangezien daarin wordt bepaald dat "de ingebrekestelling de vorm aanneemt van een herinnering" en de **kosten daardoor ook voor elke ingebrekestelling beperkt zouden worden tot € 7,50**. **In dat geval zouden de door Vivaqua en de energieleveranciers verzonden ingebrekestellingen maximaal € 7,50 mogen kosten, in toepassing van de gunstigste norm.**

Daarnaast worden de administratiekosten voor herinneringen en ingebrekestellingen meegenomen in de berekening van de maximumbedragen waarin Boek XIX van het WER voorziet voor schadebedingen (zie infra), net als voor het plafondbedrag vastgesteld in de gas- en elektriciteitsordonnanties en de waterordonnanties. Die bepalingen schrijven voor dat de totale kosten die worden aangerekend voor het verzenden van betalingsherinneringen en ingebrekestellingen of kennisgevingen van wanbetaling, niet hoger mogen zijn dan € 55 per jaar en per energiebron[20], maar voor water niet hoger dan € 50.

2. Verstrijking van de termijn van 14 kalenderdagen

16. Artikel XIX.2, §1, bepaalt dat wanneer een **schadebeding** van toepassing is bij betalingsachterstand, ze **pas kan worden toegepast na**:

- een ingebrekestelling in de vorm van een **eerste herinnering**, en
- **het verstrijken van een termijn van minstens 14 kalenderdagen**:
    - als de herinnering **per post** wordt verzonden: gaat de termijn van 14 dagen in op de **derde werkdag** na de dag waarop de herinnering is verzonden;
    - als de herinnering per **e-mail of sms** wordt verzonden: gaat de termijn van 14 dagen in op de kalenderdag na de dag waarop de herinnering is verzonden.

3. Nalatigheidsinteresten

17. Wat betreft de nalatigheidsinteresten tegen de wettelijke rentevoet , bepaalt artikel 5.240, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek dat ze **verschuldigd zijn vanaf de dag van de ingebrekestelling**, behalve wanneer de wet of de overeenkomst bepaalt dat ze van rechtswege beginnen te lopen. Leveranciers nemen in hun algemene voorwaarden vaak een clausule op die hun toestaat interesten aan te rekenen vanaf de vervaldatum van de factuur.

[19] Zie art. 4, §2 van de ordonnantie van 8 september 1994 tot regeling van de drinkwatervoorziening. Met de indexering komt een ingebrekestelling momenteel op € 11,18/ingebrekestelling.
[20] Dat plafond is van toepassing op de minnelijke invorderingsprocedure, vanaf de verzending van de eerste betalingsherinnering, en eindigt bij de integrale betaling van de schuld of bij de aanhangigmaking bij de vrederechter.

De voorbereidende werkzaamheden stellen zeer duidelijk dat de nalatigheidsinteresten waarin de onderneming bij niet-betaling voorziet, onder het begrip schadebeding vallen[21]. **De door de onderneming vastgestelde nalatigheidsinteresten mogen dus niet worden aangerekend voordat de in artikel XIX.2, §1, bepaalde termijn is verstreken, dus 14 kalenderdagen na de verzending van de herinnering**, eventueel vermeerderd met 3 werkdagen wanneer de herinnering per post wordt verzonden. In de leveringsovereenkomsten en de bijbehorende algemene voorwaarden mag niet langer worden bepaald dat interesten verschuldigd zijn vanaf de vervaldatum van de factuur of vanaf de datum van de herinnering. In het WER is evenwel een uitzondering voorzien. Als de onderneming een kmo is en in een clausule de in artikel XIX.4, eerste lid, 1° bedoelde nalatigheidsinteresten oplegt, bepaalt artikel XIX.2, § 4, dat de nalatigheidsinteresten kunnen beginnen te lopen op de kalenderdag na de dag waarop de herinnering is verzonden.

Men zou kunnen tegenwerpen dat artikel XIX.2 niet van toepassing is als er geen strafbeding is, aangezien die bepaling uitdrukkelijk stelt dat ze alleen van toepassing is wanneer de consument zijn schuld niet op de vervaldag heeft betaald en een schadebeding van toepassing is. Daarbij laat men dan echter buiten beschouwing dat wanneer de onderneming bepaalt dat de nalatigheidsinteresten vroeger beginnen te lopen dan wettelijk bepaald, in het Burgerlijk Wetboek, dit als een schadebeding moet worden beschouwd. Artikel XIX.2 zou dus wel degelijk van toepassing moeten zijn op de leveranciers. Ze mogen bijgevolg niet langer in hun algemene voorwaarden bepalen dat wettelijke interesten beginnen te lopen vanaf de vervaldatum van de factuur of vanaf de dag van de herinnering.

4. De beperkingen van schadebedingen

18. In de voorbereidende werkzaamheden van Boek XIX van het WER wordt het begrip schadebeding verduidelijkt. Met een schadebeding "***kunnen partijen op voorhand – en dus op forfaitaire wijze – een vergoeding vastleggen die de schuldenaar in geval van toerekenbare niet-nakoming van een verbintenis verschuldigd zal zijn aan zijn schuldeiser.*** *De niet-nakoming kan bestaan in het uitblijven van nakoming alsook in de vertraging in de uitvoering. Het voorziene bedrag wordt vastgesteld naargelang de voorzienbare schade op het moment van de contractsluiting, in geval van niet-nakoming.*[22] De wetgever herinnert eraan dat het schadebeding **compenserend van aard** moet zijn en geen bestraffend karakter mag hebben. Daarnaast benadrukt de wetgever dat het begrip schadebeding ruim moet worden geïnterpreteerd.[23]

Om het bestraffende karakter van een schadebeding te voorkomen, regelt de nieuwe **bepaling XIX.4**[24] de nalatigheidsinteresten en de forfaitaire schadebedingen door:

---

[21] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, p. 15 e.v.

[22] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, p. 21

[23] *Ibid.*, p. 16.

[24] Art. XIX.4. In geval van gehele of gedeeltelijke niet-betaling van de schuld na het verstrijken van de termijn bedoeld in artikel XIX.2, §1, kan geen enkele andere betaling dan deze hierna vermeld worden gevorderd van de consument:

- de nalatigheidsinteresten te begrenzen;
- een maximumbedrag voor het schadebeding vast te stellen per schijf van het verschuldigde bedrag;
- de vaststelling van **enig ander bedrag als schadebeding** te verbieden;
- te bepalen dat deze bedragen in de overeenkomst moeten worden opgenomen (behalve de interesten tegen de wettelijke rentevoet in burgerlijke zaken).

Om een schadebeding te kunnen toepassen, moet de professional bovendien de verplichte formaliteiten van artikel XIX.2 van het WER hebben nageleefd.

De grens voor schadebedingen is rechtstreeks gekoppeld aan het bedrag van de schuld waarvan de betaling wordt gevorderd. Zo wordt voorkomen dat een strafbeding wordt aangerekend dat even hoog is als, of zelfs hoger is dan het gevorderde hoofdbedrag. Zelfs wanneer de in het nieuwe Boek XIX vastgestelde grenzen worden nageleefd, kan het totaal van de contractueel vastgestelde bedragen echter nog steeds als **onrechtmatig** worden beschouwd als het kennelijk hoger is dan de omvang van de voorzienbare schade van de professional, overeenkomstig artikel VI.83, 24°, van het WER.

Het lijkt erop dat **de administratiekosten voor de verzending van brieven onder de definitie van een schadebeding vallen. Bijgevolg moeten ze worden meegeteld in de berekening van het maximum dat het contractueel voorziene schadebeding niet mag overschrijden.** Artikel XIX.4 van het WER stelt immers duidelijk: "*De bedragen bedoeld in het eerste lid zijn bestemd om enerzijds de verwijlinteresten van de schuld, en anderzijds alle kosten van de minnelijke invordering van de onbetaalde schuld te dekken.*" Terwijl in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp het volgende staat te lezen: "***Deze maximumbeperking*** *van de bedragen die van de consument kunnen worden gevorderd,* ***geldt voor elk schadebeding, ongeacht of er slechts één beding is dan wel een combinatie van bedingen die voorzien in sanctie(s) in geval van betalingsachterstand.*** *Het schadebeding of* ***de combinatie van schadebedingen moet deze maximumbedragen in acht nemen****, aangezien deze maximumbedragen*

1° de verwijlinteresten die niet hoger mogen zijn dan de interest tegen de referentie-interestvoet vermeerderd met acht procentpunten bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties. Deze interesten worden berekend op de nog te betalen som, en/of;

2° een forfaitaire vergoeding, in zoverre ze uitdrukkelijk bepaald is, waarvan het bedrag niet hoger mag zijn dan:

a) 20 euro als het verschuldigde saldo lager dan of gelijk aan 150 euro is;

b) 30 euro vermeerderd met 10 % van het verschuldigde bedrag op de schijf tussen 150,01 en 500 euro als het verschuldigde saldo tussen 150,01 en 500 euro is;

c) 65 euro vermeerderd met 5 % van het verschuldigde bedrag op de schijf boven 500 euro met een maximum van 2000 euro als het verschuldigde saldo hoger dan 500 euro is.

De bedragen bedoeld in het eerste lid zijn bestemd om enerzijds de verwijlinteresten van de schuld, en anderzijds alle kosten van de minnelijke invordering van de onbetaalde schuld te dekken.

Is verboden en wordt voor niet geschreven gehouden, elk schadebeding dat bedragen bevat die niet bepaald zijn in het eerste lid. Dit artikel geldt onverminderd artikel VI.83, 24°.

als bedoeld in artikel XIX.4 bedoeld zijn om alle kosten van de minnelijke invordering van de schuld en de verwijlinteresten op de schuld te dekken."[25]

19. De nalatigheidskosten worden dus beperkt door artikel XIX.4, net als door de gewestelijke regelgeving.

Zoals eerder benadrukt, zijn wij van mening dat het nieuwe boek XIX van het Wetboek van economisch recht cumulatief moet worden toegepast met het gewestelijke kader voor de invordering van schulden voor de levering van gas en elektriciteit en van water, aangezien dat laatste de algemene bescherming van het Wetboek van economisch recht verder versterkt.

De forfaitaire kosten die energieleveranciers en de waterdistributeur aanrekenen voor **het versturen van brieven** voor elke onbetaalde vervaldag, **en de nalatigheidsinterest op de schuld** mogen niet hoger zijn dan de **nieuwe grenzen** die het WER voor schadebedingen vastlegt.

De leverancier mag de volgende **maxima** bepalen:

a) 20 euro als het verschuldigde saldo lager dan of gelijk aan 150 euro is;

b) 30 euro vermeerderd met 10 % van het verschuldigde bedrag op de schijf tussen 150,01 en 500 euro als het verschuldigde saldo tussen 150,01 en 500 euro is;

c) 65 euro vermeerderd met 5 % van het verschuldigde bedrag op de schijf boven 500 euro met een maximum van 2000 euro als het verschuldigde saldo hoger dan 500 euro is.

Dit zou de toename moeten voorkomen van betalende zendingen voor minieme schulden.

Parallel daarmee moeten de gas- en elektriciteitsleveranciers **de grens van 55 euro per jaar en per energiebron naleven** voor de **totale kosten aangerekend voor het versturen** van aanmaningsbrieven, ingebrekestellingen of betalingsverzuimbrieven. Die grens is vastgelegd in de gewestelijke ordonnanties. Voor water geldt een grens van 50 euro.

De nalatigheidsinterest op de schuld wordt meegeteld in de berekening van het in het WER opgelegde maximum.

[25] Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van consumenten" in het Wetboek van economisch recht, memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, zittingsperiode 55, nr. 3132/001, pp. 22-23.

Inwerkingtreding van Boek XIX van het WER

Het nieuwe Boek XIX van het WER is **in werking getreden** op de eerste dag van de vierde maand die volgde op de bekendmaking ervan (23 mei 2023), dus op 1 september 2023 voor nieuwe overeenkomsten.

Voor lopende overeenkomsten is de wet sinds 1 december 2024 van toepassing op elke vervallen en onbetaalde schuld indien de betalingsachterstand dateert van na de inwerkingtreding ervan. Hetzelfde geldt voor de minnelijke invordering van een schuld die voortvloeit uit een overeenkomst die dateert van vóór de inwerkingtreding ervan, wanneer die invordering plaatsvindt na de inwerkingtreding ervan.

Fragment uit de analyse door de CWAPE:

Annexe 2

Verband tussen het Wetboek van Economisch Recht en de Verordening van 8 september 1994 tot regeling van de levering van drinkwater via het leidingnet in het Brussels Gewest, met het oog op de opname van sociale maatregelen daarin (provisoire)

	Wat zegt het WER?	*Wat zegt de ordonnantie?*	*Welk van de twee is van toepassing?*
1ste herinnering	Is **verplicht** en **kosteloos** Art. XIX.2, §2	**Maximum** 7,50 € + portokosten. Art. 4§2	*Voorrang aan het WER* De 1ste herinnering is verplicht en kosteloos
De volgende herinneringen	Er mogen geen kosten worden aangerekend aan de consument voor de herinneringen **bij niet-betaling van drie vervaldata**[22]. Art. XIX.2, §2	Maximum 5,89 € + portokosten. Art. 4§2	*Cumulatieve toepassing van het WER en de ordonnantie* Er mogen geen kosten worden aangerekend aan de consument voor de herinneringen bij niet-betaling van drie vervaldata. Wat de 4de vervaldatum betreft: de kosten van de herinnering worden beperkt tot 5,00 € + portokosten.
Ingebrekestelling	Ingebrekestelling die de vorm aanneemt van een eerste kosteloze herinnering Art. XIX.2 §1	De kosten van de ingebrekestelling worden beperkt tot het (geïndexeerde) bedrag van 11,78 €. Art. 4§2	*Toepassing van de ordonnantie* De kosten van de ingebrekestelling worden beperkt tot 11,18 €. Het Wetboek van economisch recht voorziet geen specifieke kost voor de ingebrekestelling en stelt enkel dat “de ingebrekestelling de vorm aanneemt van een herinnering”. Wat moeten we hieruit afleiden? Als de ingebrekestelling de vorm aanneemt van een herinnering, betekent dit dan dat deze kosteloos moet zijn of beperkt tot € 7,50? Dit blijft onduidelijk.

Verwijlinteresten	Max. = wettelijke interestvoet zoals bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002[23]. Art. XIX.4, §1, 1°	De ordonnantie zegt hier niets over.	*Toepassing van het WER* De interestvoet zoals vastgelegd in artikel 5 van de wet van 2 augustus 2002
Schadebeding	De totale kosten mogen **niet meer** bedragen dan: **20 euro** als het verschuldigde saldo lager dan of gelijk aan 150 euro is; **30 euro vermeerderd met 10 %** van het verschuldigde bedrag op de schijf tussen 150,01 en 500 euro als het verschuldigde saldo tussen 150,01 en 500 euro is; **65 euro vermeerderd met 5 %** van het verschuldigde bedrag op de schijf boven 500 euro met een maximum van 2000 euro als het verschuldigde saldo hoger dan 500 euro is. Art. XIX.4	10% van de hoofdsom van de onbetaalde rekening met een maximum van 50,00 euro, herinnering- en ingebrekestellingskosten inbegrepen. Art. 4§2	*Toepassing geval per geval* In het specifieke geval van waterschulden zal men wat dieper moeten graven, in die zin dat voor elke schuld moet worden nagegaan welke bepaling de consument de beste bescherming biedt: de maximumbedragen van het Wetboek van economisch recht of die van de ordonnantie.